

The Impact of Auditor's Report on Relevance of Reported Accounting Information in Tehran Stock Exchange¹

Seyed Amirhossein Mirhashemi Nasab², Zoleikha Morsali Arzanagh³,
Mina Alhovi Nazari⁴

Received: 2021/05/10

Accepted: 2021/05/26

Research Paper

Abstract

This purpose of this research is to investigate the impact of auditor's report on relevance of reported accounting information in Tehran stock exchange. Two hypothesis were introduced that determine, is there a relationship between auditor's report type with company performance (return of asset and return of sale) and stock return? And also is there a relationship between auditor's type with company performance (return of asset and return of sale) and stock return? Data has been gathered from available information in RAHAVARDENOVIN software and financial statement and other financial reports in time period of 1393 to 1397 in Tehran Exchange Stock. Results showed that, there is a positive relationship between auditor's report type and auditor's type with company performance (return of asset and return of sale) and stock return.

Keywords: Accounting information, Auditor's type, Auditor's report.

JEL classification: M41, M42.

1. DOI: 10.22051/ijar.2020.29825.1573

2. Assistant Professor of Financial Management, Mehr Astan University, Astaneh Ashrafieh, Iran.
Corresponding Author (a.mirhashemi@mehran.ac.ir)

3. MSc of Financial Management (zmorsali93@gmail.com)

4. MSc of Auditing (minanazary@yahoo.com)

تاثیر گزارش حسابرس بر مربوط بودن اطلاعات حسابداری گزارش شده توسط شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تهران^۱

سید امیرحسین میرهاشمی نسب^۲، زلیخا مرسلی ارزنق^۳، مینا الهویی نظری^۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۲/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۳/۰۵

مقاله پژوهشی

چکیده

بررسی تاثیر گزارش حسابرس بر مربوط بودن اطلاعات حسابداری گزارش شده در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، هدف پژوهش حاضر است. بر این اساس، در این پژوهش اثر نوع گزارش حسابرس و نوع حسابرس، بر رابطه بین اطلاعات عملکرد و موقعیت مالی شرکت با بازده سهام، مورد بررسی قرار گرفته است. قلمرو مکانی پژوهش حاضر شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و قلمرو زمانی آن بازه زمانی سال‌های ۱۳۹۳-۱۳۹۷ است. اطلاعات مورد استفاده در این پژوهش، با استفاده از داده‌های موجود در نرم‌افزار ره‌آورد نوین و بررسی گزارش‌ها و صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و از طریق مراجعه به وبگاه رسمی بورس اوراق بهادار تهران، جمع‌آوری شده است. نتایج حاصل از این پژوهش حاکی از آن است که نوع گزارش حسابرس بر رابطه بین اطلاعات عملکرد و موقعیت مالی شرکت (بازده فروش و بازده دارایی) با بازده سهام، تاثیر مثبت و معنی‌داری دارد. همچنین، نوع حسابرس بر رابطه بین اطلاعات عملکرد و موقعیت مالی شرکت (بازده فروش و بازده سرمایه) با بازده سهام، تاثیر مثبت و معنی‌داری دارد.

واژه های کلیدی: گزارش حسابرس، نوع حسابرس، اطلاعات حسابداری

طبقه بندی موضوعی: M41, M42

DOI: 10.22051/ijar.2020.29825.1573

۱. استادیار مدیریت مالی، گروه مدیریت و حسابداری دانشگاه مهر آستان. آستانه اشرفیه. ایران، نویسنده مسئول (a.mirhashemi@mehran.ac.ir)

۲. کارشناس ارشد مدیریت مالی، واحد بودجه و اعتبارات شهرداری کرج. کرج. ایران (zmorsali93@gmail.com)

۳. کارشناس ارشد حسابداری، واحد بودجه و اعتبارات شهرداری کرج. کرج. ایران (minanazary@yahoo.com)

jaacsi.alzahra.ac.ir

مقدمه

اطلاعات حسابداری در قالب گزارش‌های مالی در اختیار استفاده‌کنندگان قرار می‌گیرد. این اطلاعات علاوه بر توجه به ارزش‌های کمی، باید از بالاترین کیفیت نیز برخوردار باشند. بر اساس بیانیه مفاهیم نظری گزارشگری مالی ایران، برای گزارش‌های مالی تهیه شده چهار ویژگی مربوط بودن، قابلیت اتکا، قابل فهم بودن و قابلیت مقایسه در نظر گرفته شده است (بیات و احمدی، ۱۳۹۳). مربوط بودن یکی از ویژگی‌های کیفی و اساسی اطلاعات حسابداری است. ارائه اطلاعات مربوط، تصمیم‌گیرندگان را در اخذ تصمیمات منطقی یاری می‌رساند و می‌تواند عاملی برای جلوگیری از ابهام و سردرگمی در بررسی و مطالعه اطلاعات مالی محسوب شود. به‌طور کلی، اطلاعاتی مربوط محسوب می‌شوند که در تصمیم‌گیری‌ها موثر بوده و نقش آنها با اهمیت باشد. بنابراین، می‌توان مربوط بودن را تاثیرگذاری اطلاعات حسابداری بر تصمیمات استفاده‌کنندگان در مورد نتایج رویدادهای گذشته و پیش‌بینی اثرات رویدادهای فعلی و آتی یا تایید انتظارات قبلی تعریف کرد (بیانیه مفهومی هیئت استانداردهای حسابداری مالی شماره ۸^۵). بررسی‌ها نشان می‌دهد که مهمترین مفهوم در تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاری، بازده می‌باشد. هر سهم یا هر پورتهویی از سهام اگر در فاصله خاصی از زمان خریداری، نگهداری و فروخته شود، بازده خاصی را نصیب دارنده آن می‌نماید که این بازدهی شامل، تغییر قیمت و منافع حاصل از مالکیت است (راعی و سعیدی ۱۳۸۳). ریسک و بازده دو عامل کلیدی در انواع سرمایه‌گذاری‌ها هستند و بازدهی که یک سرمایه‌گذار به‌دست می‌آورد قطعی نیست، بنابراین مجبور به تحمل ریسک است. از سوی دیگر، در یک سرمایه‌گذاری عقلانی ریسک غیرسیستماتیک با تنوع در سرمایه‌گذاری‌ها و صنایع مختلف قابل حذف یا کاهش می‌باشد (سلطان‌پناه و حسنی، ۱۳۸۶). بازده سهام، یکی از عوامل مهم در انتخاب بهترین سرمایه‌گذاری است که از عوامل مختلفی تاثیر می‌پذیرد. بازده سهام را می‌توان متأثر از عواملی شامل تغییرات شرایط اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، اجتماعی، واکنش‌های هیجانی در خرید سهام، ریسک، بازده دارایی‌ها و بویژه ارقام صورت‌های مالی و اطلاعات ارائه شده توسط آن و بسیاری عوامل دیگر از این دست، دانست. امروزه تجزیه و تحلیل متغیرهای حسابداری، تکنیکی قوی و

ابزاری مناسب برای سرمایه‌گذاران در جهت شناخت هر چه بهتر و ارزیابی عملکرد گذشته، حال و پیش‌بینی آینده و نیز بازدهی آتی است (لشگری و جدیدی، ۱۳۸۸). با توجه به اینکه در دهه‌های جاری گرایش سرمایه‌گذاران و تصمیم‌گیرندگان مالی به اطلاعات جریان‌های نقدی فزونی یافته است که خود حاکی از بالا بودن محتوای اطلاعاتی این داده‌ها می‌باشد، پژوهشگران رویکردهای مختلفی را در ارزیابی این محتوای اطلاعاتی در پیش می‌گیرند و از مدل‌های مختلفی نیز، به منظور اثبات ادعاهای خود استفاده می‌کنند که از پرکاربردترین این مدل‌ها، مدل‌های مبتنی بر بازده غیرعادی سهام می‌باشد. همچنین، پژوهشگران از این پژوهش‌ها به منظور آزمون تاثیر متغیرهای حسابداری بر بازده غیرعادی سهام و فایده‌مندی اطلاعات حسابداری برای تحلیلگران مالی و سرمایه‌گذاران استفاده می‌کنند (رسائیان و همکاران، ۱۳۹۱). به باور تورنتون (۲۰۰۰)، کیفیت اطلاعات حسابداری و گزارشگری مالی، محصول مشترک حداقل چهار عامل اصلی است که شامل خلاقیت و نگرش‌های مدیریت، کیفیت حسابرسی، تجربه کمیته حسابرسی و استانداردهای حسابداری دارای کیفیت بالا، است. فرضیه کیفیت اطلاعات به این موضوع اشاره دارد که حسابرسی چگونه می‌تواند موجب بهبود کیفیت اطلاعات تهیه شده توسط مدیریت شرکت مورد رسیدگی شود. براساس این فرضیه، هر چه کیفیت اطلاعات از طریق فرآیند حسابرسی افزایش یابد در آن صورت هزینه سرمایه، عدم تقارن اطلاعاتی و هزینه نمایندگی کاهش می‌یابد (عزیزخانی و همکاران، ۲۰۱۰). پژوهش‌ها نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاران واکنش منفی نسبت به گزارش حسابرسی تعدیل شده (به ویژه اظهارنظر مشروط) نشان می‌دهند و این تعدیل را به عنوان خبری منفی تلقی می‌کنند (چن، سو و ژائو، ۲۰۰۰؛ منون و ویلیامز، ۲۰۱۰). این پژوهش‌ها نشان می‌دهند که سرمایه‌گذاران، گزارش مقبول را ترجیح می‌دهند (کولینان و همکاران، ۲۰۱۲). بررسی مطالعات در حوزه مباحث حسابرسی و تاثیر آن بر متغیرهای مختلف نشان از اهمیت موضوع تحت بررسی دارد. بنابراین، بررسی تاثیر گزارش حسابرسی بر مربوط بودن اطلاعات حسابداری گزارش شده توسط شرکت‌های پذیرفته شده در صنایع بورس تهران، می‌تواند موجب شفاف‌تر شدن گزارش و کمک به سرمایه‌گذاران در اتخاذ تصمیمات مربوطه نماید. با بررسی دقیق ادبیات موجود، می‌توان دریافت که مطالعات انجام شده به‌طور جامع به بررسی موضوع تاثیر گزارش حسابرسی بر مربوط بودن

اطلاعات گزارش شده شرکت‌ها نپرداخته‌اند. با توجه به توضیحات فوق، مساله اصلی این پژوهش، بررسی تاثیر گزارش حسابرسي بر مربوط بودن اطلاعات حسابداری گزارش شده توسط شرکت‌های پذیرفته شده در صنایع بورس تهران می‌باشد. سوالی که این پژوهش به دنبال پاسخگویی به آن می‌باشد این است که آیا نوع گزارش حسابرس بر رابطه بین اطلاعات عملکرد و موقعیت مالی شرکت و بازده سهام، تاثیر معناداری دارد؟ همچنین، آیا نوع حسابرس بر رابطه بین اطلاعات عملکرد و موقعیت مالی شرکت و بازده سهام، تاثیر معناداری دارد؟

مروری بر پیشینه پژوهش

جیمبار و همکاران (۲۰۲۰) طی پژوهشی نشان می‌دهند که نوع فضای مقررات‌گذاری بر اثرگذاری و مربوط بودن افشای موضوعات اساسی حسابرسي بر ارزیابی پاسخگویی حسابرس، تاثیر دارد. در این پژوهش، افشا موضوعات اساسی حسابرسي با افزایش پاسخگویی حسابرس مرتبط شناخته شده، اما این مساله تنها در فضای مقررات‌گذاری قاعده محور و نه در فضای اصول محور، امکان‌پذیر است.

براسل و همکاران (۲۰۱۹)، در بررسی اثرات گزارشگری موضوعات اساسی حسابرسي بر قضاوت درباره پاسخگویی حسابرس، نشان دادند که افشای موضوعات اساسی حسابرسي نه تنها باعث افزایش احتمال پاسخگویی حسابرسان هنگام کوتاهی در شناسایی تحریف با اهمیت نشده است، بلکه باعث کاهش آن هم شده است.

کارور و ترینکل (۲۰۱۷)، به بررسی واکنش سرمایه‌گذاران غیرحرفه‌ای به استاندارد پیشنهادی هیات نظارت بر حسابداری شرکت‌های سهامی عام در خصوص تغییر گزارش استاندارد حسابرس، پرداختند. نتایج پژوهش حاضر حاکی از این است که استاندارد پیشنهادی هیات نظارت بر حسابداری شرکت‌های سهامی عام، دارای تاثیر منفی قابل ملاحظه‌ای بر قابلیت خواندن گزارش حسابرس بوده و تنها دارای اثرات محدودی بر محتوای اطلاعاتی گزارش حسابرس برای سرمایه‌گذاران است.

روبا (۲۰۱۵)، به بررسی تاثیر گزارش حسابرسی بر مربوط بودن اطلاعات حسابداری شرکت‌های رومانی پرداخت. او ۵۹ شرکت پذیرفته شده در بورس رومانی را مورد بررسی قرار داد و دریافت که گزارش حسابرسی بر تصمیمات سرمایه‌گذاران در هنگام خرید و فروش سهام که بر مبنای اطلاعات مندرج در صورت‌های مالی شرکت‌ها اخذ می‌گردد، تاثیرگذار است. این تصمیمات بر روی بازده سهام تاثیر با اهمیتی داشت.

چنا و همکاران (۲۰۰۹)، طی پژوهشی بر روی شرکت‌های تایوانی دریافتند که تغییر حسابرسی با صدور گزارش حسابرسی مقبول، رابطه مستقیم دارد. آنها نشان دادند مدیران به‌منظور مطلوب نشان دادن عملکرد شرکت، حسابرسی خود را تغییر می‌دهند تا به واسطه این تغییر، گزارش حسابرسی مقبول دریافت و به این روش، عملکرد شرکت را مطلوب جلوه دهند. در این پژوهش نشان داده شد که در سال‌های بعد، احتمال ورشکستگی این گونه شرکت‌ها بیشتر بوده است.

کارسلو و ناگی (۲۰۰۴)، به مطالعه رابطه بین کیفیت حسابرسی و چرخش موسسات از نقطه‌نظر گزارشگری مالی پرداختند. نتایج پژوهش آنان نشان داد که رابطه مستقیم بین دوره ارتباط کوتاه‌مدت حسابرسی و تعداد گزارش حاوی تحریفات بااهمیت وجود دارد. به‌طور کلی تحریفات بااهمیت در سال‌های اولیه حسابرسی رخ می‌دهد، بنابراین در این شرایط چرخش موسسات حسابرسی تاثیر منفی بر کیفیت حسابرسی می‌گذارد.

جعفری‌نسب و همکاران (۱۳۹۸)، به شناسایی و افشای موضوعات کلیدی حسابرسی در گزارش حسابرسی از دیدگاه حسابرسان ایرانی پرداخته‌اند. پاسخ‌های دریافت‌شده از پرسشنامه توزیع شده میان حسابداران رسمی نشان می‌دهد که ارزیابی حسابرسی از مفروضات اساسی، مبنای شناخت و افشای اقلام صورت‌های مالی در گزارش حسابرسی، نحوه مواجهه حسابرسی با ریسک‌های مختلف شرکت، حساب‌هایی با بالاترین ریسک تحریف بااهمیت (ریسک ناشی از تقلب) در گزارش حسابرسی، ارزیابی حسابرسی از رویدادها و معاملات عمده و نیز مواردی است که بر اساس قضاوت حرف‌های حسابرسی در صورت‌های مالی دارای بیشترین اهمیت هستند و باید به‌عنوان موضوعات کلیدی حسابرسی، شناسایی شوند. از دید حسابرسان افشای موضوعات کلیدی

حسابرسی منجر به افزایش ارزش اطلاعاتی و کاهش یکنواختی گزارش حسابرس، افزایش مسئولیت حرفه‌ای و قانونی حسابرس، بهبود تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران، بهبود کیفیت حسابرسی و بهبود گزارشگری مالی خواهد شد.

صفرزاده و بیگ پناه (۱۳۹۳) به بررسی بهبود در اظهارنظر حسابرس مستقل و به‌موقع بودن ارائه صورت‌های مالی سالانه پرداخته و بیان می‌کنند، گزارشگری به‌موقع جزء اساسی افشای کافی است که بر ارزش صورت‌های مالی، اثرگذار است. سرمایه‌گذاران به گزارش تعدیل‌شده حسابرسی واکنش منفی نشان می‌دهند، زیرا اظهارنظر تعدیل‌شده حسابرسی، به‌عنوان خبر بد تلقی می‌شود. آنها اثر بالقوه تغییر در اظهارنظر حسابرس بر زمان گزارشگری مالی، را نیز مورد بررسی قرار داده و بیان می‌کنند که بهبود و شدت بهبود در اظهارنظر حسابرس بر زمان گزارشگری مالی تاثیرگذار است. به‌طور کلی، نتایج این پژوهش نشان داد که بهبود در اظهارنظر حسابرسی، تسریع در گزارشگری مالی را در پی دارد.

صالحی و همکاران (۱۳۹۳)، به بررسی تاثیر کیفیت حسابرسی مستقل بر کیفیت افشا اطلاعات صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. تحقیق در بازه زمانی سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۱، انجام شده است. نتایج حاصل از این پژوهش حاکی از آن بود که بین کیفیت حسابرسی مستقل و کیفیت افشای اطلاعات صورت‌های مالی، رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

فرضیه‌های پژوهش

بر اساس آنچه که تا کنون مطرح شد، فرضیه‌های پژوهش حاضر به صورت زیر تدوین گردیده است:

فرضیه اول پژوهش: نوع گزارش حسابرس بر رابطه بین اطلاعات عملکرد و موقعیت مالی شرکت با بازده سهام، تاثیر معنی‌داری دارد.

فرضیه دوم پژوهش: نوع حسابرس بر رابطه بین اطلاعات عملکرد و موقعیت مالی شرکت با بازده سهام، تاثیر معنی داری دارد.

روش شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر توصیفی و از نوع همبستگی و از لحاظ هدف، کاربردی است. به منظور آزمون فرضیه‌ها از مدل رگرسیون ساده و رگرسیون چندمتغیره، استفاده شده است. جهت گردآوری داده‌های پژوهش از روش کتابخانه‌ای شامل کتاب، مجلات، پایان‌نامه‌ها، مقالات و اینترنت به منظور تدوین مباحث نظری و داده‌ها و اطلاعات مالی مورد استفاده نیز از طریق مراجعه به صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران و همچنین بانک‌های اطلاعاتی نظیر ره‌آورد نوین به دست آمده است. بر این اساس، صورت‌های مالی شرکت‌های بزرگ برای یک دوره ۵ ساله از ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۷، مورد بررسی قرار گرفته است. در این پژوهش انتخاب نمونه آماری به روش حذف سیستماتیک صورت گرفته است. بر این اساس، با در نظر گرفتن معیارهای زیر تعداد ۱۰۴، شرکت عضو بورس اوراق بهادار تهران به عنوان نمونه انتخاب شده‌اند:

- شرکت، جزء شرکت‌های هلدینگ و سرمایه‌گذاری نباشد.
 - بانک‌ها و شرکت‌های واسطه‌گری مالی به سبب ماهیت خاص فعالیت‌شان حذف شدند.
 - شرکت، طی دوره مورد بررسی تغییر سال مالی و توقف عملیات نداشته باشد.
 - اطلاعات مورد نیاز آن برای انجام پژوهش، در دسترس باشد.
- پس از استخراج اطلاعات مورد نیاز و تجمیع داده‌ها در اکسل به محاسبه متغیرهای پژوهش پرداخته شد و با استفاده از نرم‌افزار اسپاس‌اس‌اس، فرضیات پژوهش مورد آزمون قرار گرفت.

مدل پژوهش

برای آزمون فرضیه‌ها و بر اساس پژوهش رابو و رابو (۲۰۱۵)، از مدل‌های ۱ و ۲ برای تخمین فرضیه‌های پژوهش، استفاده شده است.

مدل رگرسیونی شماره ۱ جهت تخمین فرضیه اول پژوهش:

$$CGY_{it} = \beta_0 + \beta_1 ROE * OPINION_{it} + \beta_2 ROA * OPINION_{it} + \beta_3 NI * OPINION_{it} + \beta_4 FAR * OPINION_{it} + \beta_5 Size_{it} + \beta_6 Lev_{it} + \beta_7 OCF_{it} + \beta_8 Age_{it} + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

مدل رگرسیونی شماره ۲ جهت تخمین فرضیه دوم پژوهش:

$$CGY_{it} = \beta_0 + \beta_1 ROE * Auditor_{it} + \beta_2 ROA * Auditor_{it} + \beta_3 NI * Auditor_{it} + \beta_4 FAR * Auditor_{it} + \beta_5 Size_{it} + \beta_6 Lev_{it} + \beta_7 OCF_{it} + \beta_8 Age_{it} + \varepsilon_{it} \quad (2)$$

متغیرهای پژوهش

متغیر مستقل

متغیر وابسته

متغیر کنترلی

بازده سهام (CGY): به منظور اندازه‌گیری بازده سهام از شاخص بازده غیرعادی سهام استفاده شده است (روبو و روبو، ۲۰۱۵). تفاضل بازده واقعی شرکت و بازده بازار نشانگر بازده غیرعادی سهام است. در این پژوهش بازده بازار بر اساس شاخص قیمت و بازده نقدی بورس اوراق بهادار تهران محاسبه شده است و از نرم‌افزار ره‌آوردنوین استخراج شده است.

$$1. ab_{it} = r_{it} - r_{mt}$$

$$2. r_{it} = \frac{p_1 - p_0 + Dps + ((p_1 - 1000) \times \alpha) + (p_1 \times \beta)}{p_0}$$

$$3. r_{mt} = \frac{I_{mt} - I_{mo}}{I_{mo}}$$

که در آن:

Ab_{it} : بازده غیرعادی سهام i در ماه t ، r_{it} : بازده سهام شرکت i در ماه t ، P_1 : قیمت سهام در انتهای دوره، P_0 : قیمت سهام در ابتدای دوره، DPS : سود نقدی هر سهم، α : درصد افزایش سرمایه از محل

مطالبات و آورده نقدی، β : افزایش سرمایه از محل سود انباشته و اندوخته، I_{mt} : بازده شاخص قیمت سهام و بازده نقدی بورس در ماه t ، I_{mt} : شاخص کل بورس در ابتدای ماه t و در نهایت، I_{m0} : شاخص کل بورس در پایان ماه t ، است.

بازده سرمایه (ROE): برابر با نسبت سود خالص پس از کسر بهره و مالیات به حقوق صاحبان سرمایه شرکت، است.

بازده دارایی (ROA): برابر با نسبت سود خالص پس از کسر بهره و مالیات به کل دارایی‌های شرکت، است.

نسبت بازده فروش (NI): برابر با نسبت سود خالص پس از کسر بهره و مالیات به درآمد حاصل از فروش و خدمات، است.

نسبت کفایت مالی (FAR): برابر با حقوق صاحبان سرمایه به کل دارایی‌های شرکت، است.

نوع حسابرس (Auditor): متغیر ساختگی است؛ اگر صورت‌های مالی شرکت توسط سازمان حسابرسی مورد رسیدگی قرار گرفته باشد عدد صفر و در غیر این صورت، چنانچه صورت‌های مالی توسط سایر موسسات حسابرسی مورد بررسی قرار گرفته باشد، عدد یک اختصاص یافته است.

نوع گزارش حسابرس (OPINION): متغیر ساختگی است؛ اگر شرکت دارای گزارش تعدیل شده باشد، عدد یک و برای سایر شرکت‌ها که گزارش‌های تعدیل نشده، مردود یا عدم اظهار نظر داشتند، عدد صفر اختصاص یافت.

اندازه شرکت (Size): برابر با لگاریتم ارزش دفتری کل دارایی‌ها، است.

اهرم مالی (Lev): برابر با نسبت بدهی‌ها به دارایی‌ها، است.

نسبت جریان نقدی عملیاتی (OCF): از محاسبه جریان نقدی عملیاتی تقسیم بر کل دارایی‌ها، به دست می‌آید.

عمر شرکت (Age): برابر با تفاوت سال ورود شرکت به بورس اوراق بهادار و سال تهیه صورت‌های مالی، است.

یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

در نگاره ۱ آمار توصیفی متغیرهای پژوهش به صورت خلاصه ارائه شده است.

نگاره (۱): آماره‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

نام متغیر	میانگین	انحراف معیار	واریانس	ضریب چولگی	ضریب کشیدگی
گزارش حسابرس	۰,۵۳۱۰	۰,۴۸۸۲	۰,۲۴۱	-۰,۰۸۶	-۱,۸۵۷
نوع حسابرس	۰,۷۵۰۳	۰,۴۶۵۶	۰,۲۰۶	-۱,۰۱۵	-۰,۶۵۹
نسبت کفایت مالی	۰,۲۲۰۲	۰,۱۸۰۴	۰,۰۳۸	۱,۸۷۶	۲,۶۴۷
بازده سهام	-۰,۰۵۴۲	۰,۵۲۱۲	۰,۲۷۱	۰,۴۰۶	۱,۵۲۱
بازده دارایی	۰,۰۷۸۱	۰,۱۶۵۸	۰,۰۲۶	۰,۲۰۱	۱,۴۵۶
بازده سرمایه	۰,۲۶۰۱	۰,۶۳۶۸	۰,۴۰۵	۱,۱۰۶	۲,۸۹۶
بازده فروش	۰,۰۷۱۰	۰,۲۸۴۲	۰,۰۸۱	-۱,۷۱۴	۲,۴۵۸
اهرم مالی	۰,۶۶۲۱	۰,۲۹۸۰	۰,۰۹۱	۰,۶۸۰	۲,۱۴۷
اندازه شرکت	۶,۱۱۰۲	۰,۸۸۶۴	۰,۷۸۴	-۲,۸۷۵	۲,۱۶۴
نسبت جریان عملیاتی	۰,۱۱۰۲	۰,۱۳۴۲	۰,۰۲۳	۰,۳۴۸	۱,۷۵۱
عمر شرکت	۱,۴۱۱۳	۰,۱۶۴۷	۰,۰۲۸	-۰,۴۲۵	۲,۵۴۷
گزارش حسابرس	۰,۵۳۱۰	۰,۴۸۸۲	۰,۲۴۱	-۰,۰۸۶	-۱,۸۵۷
نوع حسابرس	۰,۷۵۰۳	۰,۴۶۵۶	۰,۲۰۶	-۱,۰۱۵	-۰,۶۵۹
نسبت کفایت مالی	۰,۲۲۰۲	۰,۱۸۰۴	۰,۰۳۸	۱,۸۷۶	۲,۶۴۷
بازده سهام	-۰,۰۵۴۲	۰,۵۲۱۲	۰,۲۷۱	۰,۴۰۶	۱,۵۲۱
بازده دارایی	۰,۰۷۸۱	۰,۱۶۵۸	۰,۰۲۶	۰,۲۰۱	۱,۴۵۶
بازده سرمایه	۰,۲۶۰۱	۰,۶۳۶۸	۰,۴۰۵	۱,۱۰۶	۲,۸۹۶
بازده فروش	۰,۰۷۱۰	۰,۲۸۴۲	۰,۰۸۱	-۱,۷۱۴	۲,۴۵۸
اهرم مالی	۰,۶۶۲۱	۰,۲۹۸۰	۰,۰۹۱	۰,۶۸۰	۲,۱۴۷
اندازه شرکت	۶,۱۱۰۲	۰,۸۸۶۴	۰,۷۸۴	-۲,۸۷۵	۲,۱۶۴
نسبت جریان عملیاتی	۰,۱۱۰۲	۰,۱۳۴۲	۰,۰۲۳	۰,۳۴۸	۱,۷۵۱
عمر شرکت	۱,۴۱۱۳	۰,۱۶۴۷	۰,۰۲۸	-۰,۴۲۵	۲,۵۴۷

نگاره ۲، به ترتیب ضریب همبستگی، سطح معنی داری و تعداد داده‌ها برای آزمون فرضیه اول را ارائه می‌کند. بر این اساس، ضریب همبستگی پیرسون بین دو متغیر اطلاعات عملکرد و موقعیت مالی شرکت با بازده سهام با در نظر گرفتن تاثیر نوع گزارش حسابرس، برابر با $0/052$ است. با توجه به خروجی نرم‌افزار و از آنجا که سطح معنی داری کمتر از $0/05$ است، فرض صفر رد می‌شود و وجود همبستگی بین این دو متغیر تایید می‌شود.

نگاره (۲): ضریب همبستگی پیرسون، سطح معنی داری و تعداد نمونه آماری

بازده سهام	متغیر مستقل	
	متغیر وابسته	
$0/052$	ضریب همبستگی پیرسون	بازده دارایی با تاثیر گزارش حسابرس
$0/000$	سطح معنی داری	
۵۲۰	تعداد	
$-0/037$	ضریب همبستگی پیرسون	نسبت کفایت مالی با تاثیر گزارش حسابرس
$0/000$	سطح معنی داری	
۵۲۰	تعداد	
$0/048$	ضریب همبستگی پیرسون	بازده فروش با تاثیر گزارش حسابرس
$0/000$	سطح معنی داری	
۵۲۰	تعداد	
$0/079$	ضریب همبستگی پیرسون	بازده سرمایه با تاثیر گزارش حسابرس
$0/000$	سطح معنی داری	
۵۲۰	تعداد	

نگاره ۳، نشان‌دهنده ضریب همبستگی، ضریب تعیین و تحلیل واریانس می‌باشد که برای معنی داری کل رگرسیون از آماره اف، استفاده شده است. سطح معنی داری برابر با $0/000$ است که این مقدار از $0/05$ کوچکتر است. بنابراین، مدل معنی دار یا رابطه خطی بین دو متغیر وجود دارد.

نگاره (۳): تحلیل واریانس رگرسیون و ضرایب معادله رگرسیون

سطح معنی داری	آماره تی	ضرایب استاندارد شده	ضرایب استاندارد نشده		مدل
		بتا	انحراف معیار	ضریب تعیین	
۰,۰۶۴	-۱,۸۵۳	---	۰,۲۴۴	-۰,۴۶۲	مقدار ثابت
۰,۰۰۰	۲,۱۶۴	۰,۰۱۴	۰,۳۴۳	۰,۰۶۷	بازده فروش در گزارش حسابرس
۰,۳۹۹	-۰,۸۴۳	-۰,۰۳۸	۰,۱۳۵	-۰,۱۲۰	نسبت کفایت مالی در گزارش حسابرس
۰,۰۰۰	۲,۴۱۸	۰,۰۳۵	۰,۱۷۵	۰,۰۷۹	بازده دارایی در گزارش حسابرس
۰,۱۱۳	۱,۵۸۶	۰,۰۷۳	۰,۰۴۰	۰,۰۶۸	بازده سرمایه در گزارش حسابرس
۰,۵۸۶	۰۵۴۵	۰,۰۲۵	۰,۰۲۷	۰,۰۱۲	اندازه شرکت
۰,۶۰۹	۰,۵۱۲	۰,۰۲۷	۰,۰۹۱	۰,۰۳۲	اهرم مالی
۰,۰۰۰	۳,۶۵۰	۰,۰۲۵	۰,۱۷۴	۰,۱۰۳	جریان عملیاتی
۰,۱۵۶	۱,۴۱۹	۰,۰۶۳	۰,۱۴۴	۰,۲۰۹	عمر شرکت
سطح معنی داری	آماره دورین- واتسون	خطای معیار تخمین	ضریب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی
۰,۰۰۰	۲,۲۴۷	۰,۳۸۲۶	۰,۲۶۱	۰,۲۷۹	۰,۵۳۲

نگاره ۳، مقادیر ضرایب رگرسیونی متغیرهای تاثیرگذار بر متغیر وابسته را نشان می‌دهد که با توجه به آماره تی و سطح معنی داری بازده فروش و بازده دارایی‌ها و با در نظر گرفتن تاثیر نوع گزارش حسابرس می‌توان بیان نمود که نوع گزارش حسابرس بر رابطه بین اطلاعات عملکرد و موقعیت مالی شرکت (بازده فروش و بازده دارایی) با بازده سهام، تاثیر معنی داری دارد. بنابراین فرضیه اول پژوهش تایید می‌شود.

نگاره ۴، به ترتیب ضریب همبستگی، سطح معنی داری و تعداد داده‌ها مربوط به فرضیه دوم پژوهش را ارائه می‌کند. بر این اساس، ضریب همبستگی پیرسون بین دو متغیر اطلاعات عملکرد و موقعیت مالی شرکت با بازده سهام با در نظر گرفتن تاثیر نوع حسابرس، برابر با ۰/۰۳۸ است. با توجه به

خروجی نرم افزار و از آنجا که سطح معنی داری کمتر از ۰/۰۵ است، فرض صفر رد می شود و وجود همبستگی بین این دو متغیر تایید می شود.

نگاره (۴): ضریب همبستگی پیرسون، سطح معنی داری و تعداد نمونه آماری

بازده سهام	متغیر مستقل	
	متغیر وابسته	
۰,۰۳۸	ضریب همبستگی پیرسون	بازده فروش با تاثیر نوع حسابرس
۰,۰۰۰	سطح معنی داری	
۵۲۰	تعداد	
-۰,۰۵۱	ضریب همبستگی پیرسون	کفایت مالی با تاثیر نوع حسابرس
۰,۰۰۰	سطح معنی داری	
۵۲۰	تعداد	
۰,۰۵۳	ضریب همبستگی پیرسون	بازده دارایی با تاثیر نوع حسابرس
۰,۰۰۰	سطح معنی داری	
۵۲۰	تعداد	
۰,۰۴۲	ضریب همبستگی پیرسون	بازده سرمایه با تاثیر نوع حسابرس
۰,۰۰۰	سطح معنی داری	
۵۲۰	تعداد	

نگاره ۵، نشان‌دهنده ضریب همبستگی، ضریب تعیین و تحلیل واریانس می‌باشد که برای معنی‌داری کل رگرسیون از آماره اف، استفاده شده است. سطح معنی‌داری برابر با ۰/۰۰۰، است که این مقدار از ۰/۰۵ کوچکتر است. بنابراین، مدل معنی‌دار یا رابطه خطی بین دو متغیر وجود دارد.

نگاره ۵: تحلیل واریانس رگرسیون و ضرایب معادله رگرسیون

سطح معنی‌داری	آماره تی	ضرایب استاندارد نشده		مدل	
		ضرایب استاندارد شده	ضریب تعیین		
		بتا	انحراف معیار		
۰,۰۹۰	-۱,۷۰۱	---	۰,۲۵۰	-۰,۴۳۳	مقدار ثابت
۰,۰۰۰	-۲,۲۵۹	-۰,۲۲	۰,۱۷۸	۰,۱۴۸	بازده فروش در نوع حسابرس
۰,۳۱۶	-۱,۰۰۳	-۰,۰۴۶	۰,۱۳۲	-۰,۱۴۲	نسبت کفایت مالی در نوع حسابرس
۰,۴۴۰	۰,۷۷۳	۰,۰۷۰	۰,۳۲۰	۰,۲۵۱	بازده دارایی در نوع حسابرس
۰,۰۰۰	۲,۵۶۳	۰,۰۲۶	۰,۰۴۱	۰,۱۳۶	بازده سرمایه در نوع حسابرس
۰,۶۳۷	۰,۴۷۲	۰,۰۲۲	۰,۰۲۷	۰,۰۱۲	اندازه شرکت
۰,۰۰۰	۲,۳۸۰	۰,۰۲۰	۰,۰۹۳	۰,۰۳۲	اهرم مالی
۰,۷۶۷	۰,۲۹۷	۰,۰۱۴	۰,۱۸۵	۰,۱۰۳	جریان عملیاتی
۰,۱۶۳	۱,۳۹۸	۰,۰۶۳	۰,۱۴۵	۰,۲۰۹	عمر شرکت
سطح معنی‌داری	آماره تی	خطای معیار تخمین	ضریب تعیین تعدیل شده	ضریب تعیین	ضریب همبستگی
۰,۰۰۰	دوربین - واتسون	۲,۲۴۲	۰,۴۴۱۰	۰,۱۶۸	۰,۱۸۸

نگاره ۳، مقادیر ضرایب رگرسیونی متغیرهای تاثیرگذار بر متغیر وابسته را نشان می‌دهد که با توجه به آماره تی و سطح معنی‌داری بازده فروش و بازده دارایی‌ها و با در نظر گرفتن تاثیر نوع حسابرس می‌توان بیان نمود که نوع حسابرس بر رابطه بین اطلاعات عملکرد و موقعیت مالی شرکت (بازده فروش و بازده دارایی) با بازده سهام، تاثیر معنی‌داری دارد. بنابراین فرضیه دوم پژوهش تایید می‌شود.

نتیجه‌گیری

با توجه به آزمون‌ها و تحلیل‌هایی که از طریق رگرسیون خطی چندمتغیره و همبستگی انجام شد، نتایج آزمون فرضیه اول پژوهش (تاثیر نوع گزارش حسابرس بر رابطه بین اطلاعات عملکرد و موقعیت مالی شرکت با بازده سهام)، حاکی از آن است که نوع گزارش حسابرس بر رابطه بین اطلاعات عملکرد (بازده فروش و بازده دارایی) با بازده سهام، اثرگذار است و بر اساس ضریب محاسبه شده نیز رابطه مستقیم و مثبت بین متغیرهای تحت بررسی، تایید شد. بنابراین می‌توان گفت که با افزایش میزان بازده فروش و بازده دارایی‌های شرکت‌ها و با در نظر گرفتن تاثیر نوع گزارش حسابرس، میزان بازده سهام، افزایش می‌یابد و بالعکس.

نتایج آزمون فرضیه دوم پژوهش (تاثیر نوع حسابرس بر رابطه بین اطلاعات عملکرد و موقعیت مالی شرکت با بازده سهام) حاکی از آن است که نوع حسابرس بر رابطه بین اطلاعات عملکرد (بازده فروش و بازده دارایی) با بازده سهام، اثرگذار است و بر اساس ضریب محاسبه شده نیز رابطه مستقیم و مثبت بین متغیرهای تحت بررسی، تایید شد. بنابراین می‌توان گفت که با افزایش میزان بازده فروش و بازده دارایی‌های شرکت‌ها و با در نظر گرفتن تاثیر نوع حسابرس، میزان بازده سهام، افزایش می‌یابد و بالعکس.

نتایج حاصل از پژوهش حاضر با نتایج برخی پژوهش‌ها همخوانی دارد. روبا (۲۰۱۵) بیان می‌کند که گزارش حسابرس بر تصمیمات سرمایه‌گذاران در هنگام خرید و فروش سهام که بر مبنای صورت‌های مالی شرکت‌ها اتخاذ شده است، اثرگذار است. این تصمیمات بر روی بازده سهام تاثیر بااهمیتی دارد و با توجه به نتایج فرضیه‌های این پژوهش و تاثیر گزارش حسابرسی بر بازده سهام پیشنهاد می‌شود تا استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی نوع حسابرس، نحوه و زمان گزارش حسابرسان را در تصمیمات خود مدنظر قرار دهند.

مبتنی بر نتایج پژوهش حاضر و برای پژوهش‌های آتی موضوعات زیر پیشنهاد می‌شود:

- شناسایی و آزمون سایر عوامل و متغیرهایی که می‌تواند بر روی بازده سهام شرکت‌ها تاثیرگذار باشد (عواملی از قبیل شاخص‌های مالی و عملیاتی، متغیرهای اقتصادی، ویژگی‌های صنعت، حاکمیت، مالکیت و...)
- با در نظر گرفتن تاثیر شاخص‌های حاکمیتی، مدیریتی، عملیاتی شرکت‌ها بر روی بازده سهام شرکت‌ها، به مقایسه شرکت‌ها در صنایع مختلف پرداخته شود.
- بررسی تاثیر شاخص‌های نظارتی درون و برون‌سازمانی بر رابطه بین ویژگی‌های مالی و بازده سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران.
- بررسی اثر تعدیلی تغییرات مالکیت بر رابطه بین ویژگی‌های مالی و عملیاتی و بازده سهام شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران.
- بررسی تاثیر متغیرهای فرهنگی و اجتماعی بر رابطه ویژگی‌های مالی و بازده سهام در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران.

منابع

- Aksu, H. (2003). The effect of size, book - to - market ratio and prior distress information on the market reaction to troubled debt restructuring announcements. *Graduate School of Business, Koc University*.
- Azizkhani Masoud, Gary S. Monroeb and Greg Shailer(2010) The value of Big 4 audits in Australia, *Accounting and Finance* 50 , pp.743-766
- Brasel, K., M. Doxey, J. Grenier, A. Reffett. (2019). Risk disclosure preceding negative outcomes: The effects of reporting critical audit matters on judgments of auditor liability. *The Accounting Review*, Forthcoming.
- Barzegari Khanagha, J., Jamali, Z. (2016). Predicting Stock Returns with Financial Ratios; An Exploration in Recent Researches. *Journal of Accounting Research*, 6(2), 71-92. doi: 10.22051/ijar.2016.2432[in Persian].
- Bayat. ali. ali ahmadi. saeed. (2014). Delay in audit and on time financial report. *The Financial Accounting and Auditing Researches*. 6(22). Pp.97-121. [in Persian].
- Carver, Brian Todd and Trinkle, Brad S., Nonprofessional Investors' eactions to the PCAOB's Proposed Changes to the Standard Audit Report (March 9, 2017). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2930375>.
- Chen, S. and J. L. Dodd.(2001) "Operating Income, Residual Income and EVA(TM): Which Metric Is More Value Relevant?"., *Journal of Managerial Issues*, Vol. 13, Issue 1, pp.65-87
- Chen, Charles J. P. & Zhao, R. (2000). "An emerging market's reaction to initial modified audit opinions: evidence for the Shanghai Stock Exchange" *Contemporary Accounting Research*. 17(3), pp. 42-55
- Chena Ching - Lung, Gili Yenb and Fu-Hsing Chang (2009) Strategic auditor switch and financial distress prediction – empirical findings from the TSE-listed firms, *Applied Financial Economics*, No 19, pp.59-72. 12.
- Financial Accounting Standards Board (FASB),(1980)," Qualitative Characteristics of Accounting Information", Statement of Financial Accounting Concepts No. 2. Norwalk, Conn. : FASB.
- Gimbar, C., Hansen, B., & Ozlanski, M. E. (2020). The effects of critical audit matter paragraphs and accounting standard precision on auditor liability. *Accounting Review*, 91(6), pp.1629-1646.
- Jafari nasab kermani, N., Molanazari, M., Rahmani, A., azizkhani, M., Bozorgasl, M. (2019). Identification and Disclosure of Key Audit Matters in the Audit Report: Outlook of Iranian. *Journal of Management Accounting and Auditing Knowledge*, 8(29), pp.229-242.[in Persian].
- Kevin Koh, Shiva Rajgopal, Suraj Srinivasan, (2012), Non-audit services and financial reporting quality: evidence from 1978 to 1980, *Rev Account Stud*
- Myring, M., (2006), "The relationship between returns and unexpected earnings: A global analysis by accounting regimes", *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, pp. 92-108.

- Raei. Saeed. (2004). introduction in financial engineering and Risk management. Tehran. Humanities books Study and Codify organization.[in Persian]
- Robu.M.Robu. I. (2015). The influence of the audit report on the relevance of accounting information reported by listed Romanian companies. *Procedia Economics and Finance* 20 (2015), pp.562 – 570
- Safarzadeh, M., Beighpanah, B. (2016). Audit Opinion Improvement and the Timeliness of Corporate Annual Reports. *Applied Research in Financial Reporting*, 5(1), pp.93-114. [in Persian]
- Thornton J (2000). Challenges to the defining issues test: A new perspective on accountants' moral development. *Research on Accounting Ethics* 7, pp.225-52.